

De geschiedenis van Rome tussen mythe en fantasie

Recensie

Ferdinand Addis, *Rome eeuwige stad. Een caleidoscopische geschiedenis van een stad in het hart van de westerse beschaving* (Uithoorn: Karakter Uitgevers, 2019), 672 pp. ISBN 978 90 452 1842 7.

Midden 2019 verscheen bij Karakter Uitgevers onder de titel ‘*Rome eeuwige stad*’ een stevige turf van bijna 650 pagina’s over de geschiedenis van Rome van de hand van de jonge classicus en journalist Ferdinand Addis. Ferdinand Addis ontdekte de eeuwige stad voor het eerst, zoals zo velen, als tiener en herinnert zich nog levendig de picknick met vrienden op een grasveldje bij een kruispunt in de buurt van de thermen van Caracalla. Nu, zoveel jaren later, ervaart hij Rome als een stad van oneindig variërende betekenissen. Wie de eeuwige stad enige malen grondig heeft bezocht, zal hem allicht geen ongelijk geven. Met deze gedachte in het achterhoofd presenteert hij zijn boek als een werk dat zijn fascinatie voor die stad weerspiegelt. Het is hem daarbij niet te doen om wetenschappelijke expertise, laat staan om origineel onderzoek. Maar laat dat de lezer niet misleiden. Het boek is een erg geslaagde poging om de geschiedenis van Rome via prachtige ‘verhalen’ en geschiedenissen tot leven te brengen. Van de stichtingsmythe van Rome tot de Felliniaanse fantasie *La Dolce Vita* is dit werkstuk een liefdesverklaring aan de lange en complexe geschiedenis van de eeuwige stad.

Hoe presenteer je het reeds zo vaak beschreven verhaal van een stad als Rome op een originele manier voor een groot publiek? Talrijke pogingen om de lange geschiedenis van Rome te schrijven draaiden reeds op een teleurstelling uit. Nagenoeg drieduizend

jaren van complexe wedervaringen zijn niet zo gemakkelijk op een evenwaardig consistente wijze te vatten. Uit al die lotgevallen koos Ferdinand Addis een reeks hoogtepunten, meestal de verwachte: de mythe van Romulus en Remus, de moord op Caesar op de Iden van maart, de intriges tijdens het pontificaat van Alexander VI Borgia, Michelangelo en het plafond van de Sixtijnse Kapel of La Dolce Vita. Hij beschrijft die hoogtepunten echter op een eigenzinnige manier, met de blik van de mensen die in de geschiedenis van de eeuwige stad probeerden te leven. De oorlogen tegen Hannibal worden slim geïntroduceerd via de grappen van Plautus' *Poenulus* of *De kleine Carthagener*, het tijdperk van keizer Augustus wordt gezien door de subversieve ogen van Ovidius, de liefdesdichter die rondhangt in de marmeren zuilengang van de nieuwe Apollotempel op de Palatijn, en de ontluisterende geschiedenis van Benito Mussolini en zijn minnares Margherita Sarfatti zo vele eeuwen later door de ogen van Rosina Sorani, de assistente van de voorzitter van de Joodse gemeenschap in Rome. Ferdinand Addis laat de geschiedenis van Rome zo op een unieke wijze tot leven komen. Elk hoofdstuk is een prachtig stukje verhalende geschiedschrijving. Of het nu gaat over de verwoesting van de stad door de Galliërs in 387 v.C., over de bouw van het Colosseum en het lot van de gladiatoren of over Bernini's werk aan de Sint-Pieter, ieder hoofdstuk staat op zichzelf en kan in een willekeurige volgorde gelezen worden naar gelang de zin van het ogenblik.

Rome heeft in zeventwintig eeuwen geschiedenis imperiumbouwers, dromers, schrijvers en reizigers geïnspireerd, gecharmeerd en verleid. Het boek is Ferdinand Addis' poging om Rome betekenis te geven. In zekere zin is het de geschiedenis van een ingebeelde stad, van de mythe van Romulus tot de fantastische wereld van de bioscoop van Fellini... Rome heeft door de eeuwen heen voor zoveel mensen zoveel betekend en heeft daardoor ook zoveel betekenissen. Daardoor is de geschiedenis van de stad aan de Tiber in sommige opzichten ook een geschiedenis van de West-Europese cultuur. Wanneer tijdens de Renaissance Italië het middelpunt van de culturele vernieuwing werd en dat bleef tot in de 19de eeuw, voelden talrijke schrijvers en kunstenaars zich geroepen naar Rome te reizen. Johann Tischbein schilderde er in 1787 *Goethe in der Campagna*. Op de achtergrond ziet de toeschouwer de tombe van Caecilia Metella langs de Via Appia. De *Italienische Reise* van Johann Wolfgang Goethe is wellicht het beroemdste reisverslag van die tijd dat de Sehnsucht nach Rom vertolkte. Toen Edward Gibbon op 15 oktober 1764 'mijmerde tussen de ruïnes van het Capitool terwijl de monniken op blote voeten vespers zongen in de tempel van Jupiter', werd hij voor het eerst geïnspireerd tot het schrijven van zijn meesterwerk *The History of the Decline and Fall of the Roman Empire*. Alleen, in 1764 waren er op het Capitool geen ruïnes zichtbaar. In de zestiende eeuw realiseerde Michelangelo op

---

die plaats de Piazza del Campidoglio. Midden op het plein staat het ruitersstandbeeld van Marcus Aurelius dat er in 1538 op verzoek van paus Paulus III werd geplaatst. En de kerk van de broeders was nooit de tempel van Jupiter geweest. Zoals Ferdinand Addis concludeert zien wij allemaal het Rome dat we willen zien. Iedereen die enkele keren Rome heeft bezocht, zal zich daarin kunnen terug vinden. Het maakt deel uit van de aantrekkelijkheid van die grootse stad!

Ferdinand Addis schrijft geschiedenis voor een algemeen publiek zoals het hoort. Het is duidelijk dat hier niet alleen een professioneel journalist aan het werk is. De auteur beschrijft de dramatische geschiedenis in een enthousiaste verhalende stijl voor lezers die tot zijn generatie horen. Het verhaal wordt zeer gevat en levendig verteld en de tekst is toegankelijk zonder al te simplistisch te zijn. Net als Edward Gibbon in de achttiende eeuw schenkt het Romeboek van Ferdinand Addis ruim plezier tijdens het lezen. Het gaat dus niet om een boek met wetenschappelijke pretenties. Maar waar ik de feiten specifiek checkte, bleken ze toch vrij degelijk onderbouwd te zijn: het boek heeft zeker een wetenschappelijke accuratesse. Het geeft de lezer dan ook voldoende vertrouwen, in tegenstelling tot heel wat andere Romeboeken. Voor veel details over de talrijke gebeurtenissen en mensen in dit boek kan de lezer elders in academische publicaties terecht. De toegevoegde bibliografie, die naar mijn smaak toch wat te beperkt is, moet daarbij helpen. Dit boek verdient het echter om elke salontafel te sieren en bij tijd en wijlen ter hand genomen te worden. De (fervente) Romereiziger zal er zeker plezier aan beleven!

Robert Nouwen
nouwen.robert@outlook.be

